

Aprèn el que és bàsic 4ESO

UNITAT 1 LLENGUA

COMUNICACIÓ ESCRITA [llegir]

- 1. a 2** La mare pregunta al noi si vol parlar d'alguna cosa amb ella. **b 1** dos, **2** noms, **3** adjectiu, **4** pronoms, **5** adverbi, **6** preposicions. **c 1** El subjecte és el líptic (jo), **2** el mòbil, **3** complement circumstantial de companyia. **d 1** *Also Known As*, és a dir, 'també conegut/-a com'. Serveix per referir-se a algú. **e** Resposta oberta.

LES LLENGÜES I ELS SEUS PARLANTS

- 1.** Germanismes: guerra, blau; castellanismes: alabar, maco; arabismes: alcohol, magatzem; gal·licismes: pantaló, peluix; occitanismes: balada, flauta; italianismes: escopeta, batuta; parlars cèltics: tancar, llauna; parlars bascos: pissarra, bassa.
- 2.** Castellanisme: mot que ve del castellà, que surt al diccionari i és correcte. Barbarisme: mot del castellà que s'utilitza en català, però no surt al diccionari. És incorrecte perquè el català ja té una altra paraula per a dir allò mateix. Castellanismes: caldo, broma, borratxo; barbarismes: *bandeja, *aplauso, *munyeca.
- 3.** **a3 / b5 / c6 / d2 / e1 / f4.**
- 4.** adreça, neologisme, missatges, escamot, ciclistes, pirates, ordinadors, reproductor.
- 5.** *spray* = esprai, *squash* = esquaix, *sheriff* = xèrif, *flash* = flaix, *sandwich* = sandvitx, *cocktail* = còctel, *footing* = fúting, *piercing* = pírcing.
- 6.** Art: glamur, collage; esports: mallot, amateur; gastronomia: maitre, gurmet.
- 7.** **a** sociolingüística, **b** bilingüisme, **c** monolingüisme, **d** multilingüisme.
- 8.** irlandès, eslovè, letó, finès / maltès, eslovac, lituà, suec / búlgar, txec, estonià, danès.
- 9.** **a** sí, **b** no, **c** sí, **d** sí, **e** no.

REFLEXIÓ SOBRE LA LLENGUA [gramàtica]

1. L'enunciat

- 1.** **a2 / b1 / c4 / d3.**
- 2.** **a** És oració (tens) / **b** És oració (has fet) / **c** No és oració / **d** No és oració / **e** És oració (és) / **f** No és oració.
- 3.** **a4 / b1 / c2 / d3.**

2. L'entonació

- 4.** **a2 / b4 / c1 / d3.**
- 5.** **a** exclamativa / **b** interrogativa / **c** declarativa / **d** interrogativa / **e** declarativa / **f** exclamativa / **g** interrogativa / **h** declarativa.
- 6.** **a** sintagma / **b** sintagma / **c** sintagma / **d** sintagma / **e** oració / **f** oració / **g** oració / **h** sintagma.

3. Les modalitats dels enunciats (1)

- 7.** Quan un **emissor** expressa un **missatge**, l'enunciat pot ser en forma d'**oració** o de **sintagma**: la diferència entre ells és que la primera inclou un **verb** conjugat i el segon, en canvi, no. La modalitat és la **finalitat** que es vol comunicar. A l'hora de parlar, una de les modalitats més freqüents és la **declarativa**, que vol **informar** sobre alguna cosa o exposar una **idea**. Dintre d'aquesta modalitat hi ha els enunciats **afirmatius** (*Aquesta setmana acaba el termini*, per exemple) i els **negatius** (*Els impresos no són correctes*, per exemple).
- 8.** **a** Les oracions tenen un verb conjugat a la part anomenada predicat. / **b** La majoria de sintagmes són enunciats sense cap verb. / **c** Els alumnes no confondran les modalitats dels enunciats. / **d** El llibre de català no explica les modalitats de manera confusa.
- 9.** Afirmatives: lletra **a**, lletra **b** / Negatives: lletra **c**, lletra **d**.

4. Les modalitats dels enunciats (2)

- 10.** **a** Elles es pregunten quina classe de plat s'ha trencat. / **b** Vull saber què ens espera després de tantes dificultats. / **c** Pregunta a la metgessa si em cal una medicació més forta.
- 11.** **a** Quan arribarà l'autobús? / **b** A qui has fet un encàrrec? / **c** On posaries la joia? / **d** Com va acabar el conflicte? / **e** Quant valia el telèfon mòbil? / **f** Què compra l'àvia als seus nets? / **g** Quina noia era la més generosa?
- 12.** **a2 / b4 / c1 / d3.**

5. Les modalitats dels enunciats (3)

- 13.** **a4 / b1 / c5 / d3 / e2.**
- 14.** **a** Anem (ordenar) / **b** Mogueu (prohibir) / **c** Aneu (prohibir) / **d** Seieu (ordenar) / **e** Feu (prohibir).
- 15.** **a** dubitativa / **b** optativa / **c** dubitativa / **d** optativa.

6. El sintagma

- 16.** **a** SAdv / **b** SPrep / **c** SN / **d** SAdj / **e** SV / **f** SAdv / **g** SN / **h** SPrep / **i** SAdj / **j** SN / **k** SV / **l** SAdv.
- 17.** **a6 / b1 / c4 / d2 / e3 / f8 / g5 / h7.**
- 18.** **a** SAdj dins del SV / **b** SAdv dins del SV / **c** SAdv dins del SAdj / **d** SPrep dins del SAdj / **e** SPrep dins del SN / **f** SAdj dins del SN / **g** SPrep dins del SV / **h** SN dins del SV.
- 19.** **a** bevia / **b** bevia / **c** plena / **d** plena / **e** rellotge / **f** rellotge / **g** depèn / **h** estima.
- 20.** **a** El fill gran / **b** molt aviat / **c** Guanyava pocs diners / **d** a l'economia familiar / **e** gaire abundants.

Activitats finals

- a 1** modalitat **exclamativa** / **2** modalitat **optativa** / **3** modalitat **declarativa**. **b 1** Cansat de la meua covarda, vella, tan salvatge terra. / **2** nord enllà. / **3** la gent. **c 1** sintagma **preposicional** / **2** sintagma **adjectival** / **3** sintagma **nominal**. **2. a** imperativa / **b** declarativa / **c** optativa / **d** dubitativa / **e** interrogativa / **f** exclamativa. **3. a** directa parcial / **b** indirecta parcial / **c** indirecta total / **d** directa total.

UNITAT 2 LLENGUA

COMUNICACIÓ ESCRITA [llegir]

- a 1** Des de fora de l'hotel, ell va pensar que tot estava igual com ho havia vist en altres temps. **b** L'ordre és 4, 1, 5, 3, 2. **c** Al costat del dit polze o gros hi ha l'índex (es diu així perquè la seva finalitat és indicar), el del cor (o del mig), l'anular (relacionat amb el mot anell) i el menovell o dit petit. **d 1** El punt de vista és extern (està explicat en 3a persona del singular). **2** El narrador és omniscient: ho sap tot, fins i tot el que pensa (*ja li estava bé; sempre li havien agradat l'ordre, la disciplina i els costums rutinaris*). **e** Resposta oberta.

COMUNICACIÓ ESCRITA [escriure]

1. La instància

1.

Nom i **cognoms**

DNI o NIF

Adreça – **Població** – CP, província

Telèfon, correu **electrònic**

EXOSO/-A QUE:

(explicar els fets o les raons en els quals es basa la **petició**, i cal acabar amb una expressió com «és per això que»)

SOL·LICITO/-A:

- (concretar la petició de la manera més clara i **breu** possible)
- (si s'hi adjunta **documentació**, fer-ho constar i fer-ne una relació)

Lloc i **data**

Signatura del sol·licitant

NOM DEL CÀRREC INSTITUCIONAL A QUI S'ADREÇA EL DOCUMENT

a DOCUMENT NACIONAL D'IDENTITAT // NÚMERO D'IDENTIFICACIÓ FISCAL // CODI POSTAL.

- (Resposta orientativa) EXOSO QUE: He comprovat que s'ha cobrat dues vegades el rebut de l'impost de les escombraries durant el mes de setembre. / SOL·LICITO QUE: Sigui ingressat al meu compte corrent l'import d'un dels dos rebuts cobrats.

2. Els formularis

- aC** / **bF** (Cal omplir tots els apartats amb espais en blanc) / **cF** (S'adreça a l'Agència Catalana del

Consum, entitat pública) / **dC**.

3. El *curriculum vitae*

- DADES PERSONALS:** [...] lloc i **data** de naixement, [...] telèfon **mòbil**... / **FORMACIÓ:** [...] el **centre** i el lloc on s'han cursat; [...] (cursos, **màsters**, etc.) / **EXPERIÈNCIA PROFESSIONAL:** [...] el nom de les **empreses**, [...] la situació **laboral** actual. / **ALTRES DADES D'INTERÈS:** [...] permís de **conduir**, [...] mida **carnet** [...].
- a F** (Sí que s'inclou a les dades personals) / **b C** / **c F** (Al revés: els títols s'esmenten de més a menys important) / **d C** / **e C** / **f F** (Les feines no s'ordenen segons la importància) / **g F** (Vol dir les hores en què es pot treballar) / **h C**.

REFLEXIÓ SOBRE LA LLENGUA [gramàtica]

1. El verb, mot principal de l'oració

- a s'hauran resolt:** composta / **b acabava:** simple / **c Van imprimir:** perifràstica / **d ha perdut:** composta / **e vaig perdre:** perifràstica / **f perds:** simple / **g va ampliar:** perifràstica / **h hagués fet:** composta.
- a7** / **b8** / **c9** / **d5** / **e4** / **f3** / **g2** / **h1** / **i6**.

2. Les perífrasis verbals

- a** A partir d'avui poden presentar els impresos. / **b** No el veig enlloc: Deu ser al magatzem. / **c** A la final caldrà millorar els resultats. / **d** Amb aquests retocs tinc resolt el problema. / **e** Després de la cursa heu de recollir el premi. / **f** Des de quan t'està enviant aquests correus? / **g** Sisplau, torna a trucar a la meua família. / **h** Tant de bo comencés a fer un últim intent. **a6** / **b4** / **c2** / **d8** / **e1** / **f7** / **g3** / **h5**.
- a** devia jugar: havia de jugar / **b** solen rendir-se: està bé / **c** Hi ha que fer: Cal fer / **d** tindries que escoltar: hauries d'escoltar / **e** estava revisant: està bé / **f** tindran que esperar: hauran d'esperar.

3. L'oració simple (1). Oracions atributives

- a4** / **b6** / **c1** / **d5** / **e3** / **f2**.
- explicació superior: és, estigueren, semblaven, està, sembla, era / una llàstima, tranquils, de paper, contenta, la solució, de Barcelona. // activitat anterior: **a** estava / **b** fou / **c** semblarà / **d** havia estat / **e** són / **f** estan / **1** més vella del que és / **2** bastant nerviosos / **3** molt optimistes / **4** completament mullada / **5** un fracàs dels grossos / **6** el guanyador de la cursa.
- a de metall:** SPrep / **b encertada:** SAdj / **c el problema:** SN / **d d'estiu:** SPrep / **e metàl·liques:** SAdj / **f un encert:** SN / **g problemàtic:** SAdj / **h es-tiuenca:** SAdj.

4. L'oració simple (2). Oracions passives

- a5** / **b3** / **c1** / **d6** / **e2** / **f4**.

9. **a** Les feres salvatges són ensinistrades pel domador veterà. / **b** Els personatges principals van ser descrits per l'autor de contes.
10. **a** Aquelles dades havien estat oblidades per la meva ajudant / **b** Sovint el ciment és barrejat amb l'aigua pels paletes / **c** Les jugadores de l'equip seran felicitades per l'entrenadora / **d** El passatger era tranquil·litzat per les hostesses / **e** Finalment les claus perdudes van ser trobades per mi.

5. L'oració simple (3). Oracions reflexives, oracions recíproques

11. **a** Ells es telefonen. / **b** Ell es tenyeix els cabells. / **c** L'actriu es maquilla. / **d** Ells s'envien missatges. / **e** Elles es miren a l'emprovador. / **f** Ells es miren. / **g** Ell es retalla la barba. / **h** Ells es confessen secrets.
12. **a** oració recíproca / **b** oració reflexiva / **c** oració reflexiva / **d** oració recíproca / **e** oració reflexiva / **f** oració recíproca / **g** oració reflexiva / **h** oració recíproca.
13. **a3** / **b4** / **c1** / **d2**.

6. L'oració simple (4). Oracions transitives, oracions intransitives

14. **a** El públic **admira** el seu ídol exageradament. / **b** Els micos **imiten** els turistes del zoo fent un gran xivarri. / **c** Les ONG **ajuden** les persones sense demanar res a canvi. / **d** La metgessa **cura** els pacients de manera incansable.
15. **a3** / **b1** / **c4** / **d2**.
16. (CD subratllat) **a** L'excursionista caminà fins a l'ermita dalt del turó.: intransitiu. **b** En quin lloc vas escriure la novel·la de ciència-ficció?: transitiu. **c** Des d'aleshores sempre havia escoltat aquella cançó.: transitiu. **d** Els cocodrils es mouen contínuament dins del riu.: intransitiu. **e** Els animals herbívors mouen la boca contínuament.: transitiu. **f** Apaga tots els llums de la sala al final de la xerrada.: transitiu. **g** A mitjanit les estrelles brillaven més que mai. intransitiu. **h** A partir d'ara escoltaré els experts en la matèria. transitiu. **i** Ha aparegut una nova revista al mercat. intransitiu. **j** Els meus avis aniran a l'estranger amb els altres jubilats. intransitiu.

7. L'oració composta

17. **a3** / **b6** / **c1** / **d5** / **e2** / **f4** / **g9** / **h7** / **i10** / **j8**.

18.

a es renta / està	c He embolicat / marxarem	e creixen / collireu	g dictà / fou jutjat	i era pintada / hi havia
b tens / és	d sembla / ha tingut	f respecten / estan	h és / arribarà	j es pon / és

19. **a** Quan la gent no mirava, el noi s'aproximà a l'aparador, allargà la mà i es va emportar dues peces de

roba caríssimes: **4 proposicions** / **b** Al començament de la cursa la corredora anava a poc a poc, després va córrer una mica més i, al final, va arribar la primera a la meta: **3 proposicions** / **c** La professora apagà els llums i tancà les finestres mentre els alumnes omplien les motxilles, agafaven els abrics i sortien de l'aula: **5 proposicions**.

Activitats finals

1.

a

verb 1	(prep.)	verb 2	verb 1	(prep.)	verb 2
1 havia	de	difondre	5 estaven		donant
2 Solia		tenir	6 Devien		passar
3 podia		ser	7 tornà	a	intentar

b 1 obligació / 2 hàbit / 3 possibilitat / 4 durada / 5 probabilitat / 6 repetició.

c 1 havia creat: composta / 2 es rendí: simple / 3 va ser: perifràstica.

d 1 sintagma **nominal** [CD] / 2 sintagma **nominal** [atribut] / 3 sintagma **nominal** [CD] / 4 sintagma **adjectival** [atribut].

UNITAT 3 LLENGUA

COMUNICACIÓ ESCRITA [llegir]

1. **a** 5 La Nicole demana poder utilitzar el portàtil de l'Elena per omplir una sol·licitud de feina. **b** 1 CCL / 2 subjecte / 3 atribut / 4 CRV. **c** 1 Elena / 2 Elena / 3 Nicole / 4 Nicole / 5 Nicole / 6 Elena. **d** El narrador utilitza el present; (resposta orientativa) d'aquesta manera aconsegueix més proximitat i immediatesa amb el receptor. **e** Resposta oberta.

COMUNICACIÓ ESCRITA [escriure]

1. L'esquema

Títol: Maria Winkelmann

1. **Idea principal:** Època: finals del segle XVII i inicis del segle XVIII
2. **Idea principal:** Professió: astrònoma
2a. Idea secundària: Marit: astrònom Gottfried Kirch
2b. Idea secundària: Trasllat: a Berlín
3. **Idea principal:** Descobriments: cometa de 1702
4. **Idea principal:** Publicacions: treballs d'observació de posicions de planetes
4a. Idea secundària: Circumstància: després de la mort del seu marit

2. El mapa d'idees

1. Revolució Francesa > Causes > Econòmiques > Crisi econòmica > // Males collites > Els preus s'apugen > **Pobresa de la població** // Despesa militar extra > **L'estat cau en bancarrota**

> Dèficit estatal

Socials > Increment dels impostos > // Manca de col·laboració de la noblesa > No paguen > **Classe improductiva** // Forta càrrega impositiva a la burgesia > **Paguen** > Aspiracions a una major participació política

Politicoideològiques > // Noves idees > Il·lustració > S'aspira a la democràcia > **Eliminació de la monarquia absolutista** // Models > Exemple de la independència dels EUA

REFLEXIÓ SOBRE LA LLENGUA [gramàtica]

1. Les oracions juxtaposades

- a** Menja bé, tu hi guanyes!: coma / **b** Viatjo amb transport públic: ajudo el planeta: dos punts / **c** Que el tabac no t'amargui la vida; canvia una cigarreta per una piruleta: punt i coma / **d** Per a tu són només 5 minuts, per als altres pot ser tota una vida: coma.
- L'última forma verbal està formada per dos verbs: és una perífrasi verbal. (*potser*: perífrasi de possibilitat).
- a2** / **b5** / **c1** / **d3** / **e7** / **f4** / **g9** / **h6** / **i10** / **j8**.
- j** Demà a la tarda et tornaré a trucar (perífrasi de repetició).

2. Les oracions coordinades (1). Les coordinades copulatives

- a** La nit no era freda **ni** hi havia estrelles. / **b** L'home no carregà l'arma **ni** disparà. / **c** Ella no parlava amb ningú **ni** els altres se li dirigien. / **d** Ell no treballa a gust **ni** deixa treballar als altres.
- a3** / **b5** / **c6** / **d2** / **e4** / **f1**.
- Demà a la nit s'estrena una òpera **i** s'han venut totes les entrades; els cantants (tenor, baríton **i** soprano) no estan nerviosos **ni** semblen afectats per l'ambient. Els seus seguidors **i** la premsa especialitzada esperen que sigui un èxit: no és **ni** serà l'última vegada!

3. Les oracions coordinades (2). Les coordinades disjuntives

- a** Els reis Ferran **i** Isabel / **b** Escolliran entre dona **o** home / **c** Vaquers **i** indis es reconciliaren / **d** Entre deu **o** onze serveis / **e** Corrien **i** intentaven atrapar-nos / **f** Professions **o** oficis de risc.
- a3** / **b4** / **c1** / **d2** / **e6** / **f5**.
- Durant la primavera **i** l'estiu ella no va rebre cap notícia del seu cosí **ni** es va interessar gens per la seva vida. És que l'havia oblidat **o** hi pensava però no tenia temps de posar-s'hi en contacte? Els seus amics intentaven distreure-la **i** feien tot el possible perquè no es preocupés excessivament. Quan la noia no va poder aguantar més, va haver de triar: seria ella qui trucaria al seu cosí **o** ho deixaria estar per sempre.

4. Les oracions coordinades (3). Les coordinades adversatives

- a** La majoria de la població no va votar **sinó que es van abstenir**. / **b** No posis més excuses **si no vols intentar-ho**. / **c** **Si no** ho expliquen de manera més clara, no ho entendrà ningú. / **d** L'incendi no fou per causes naturals **sinó que va ser provocat** per un piròman. / **e** Les conseqüències no es veuran ara **sinó que** tothom les comprovarà en el futur. / **f** Quants dies hi assistirem **si no hi ha** cap limitació? / **g** No assistirem a la reunió **sinó que ens quedarem** tots a casa. / **h** A partir d'aquell dia no va tenir sort **sinó que** va anar de desgràcia en desgràcia.
- a** Em va ofendre profundament **però** ja ho he oblidat. / **b** La filla és molt simpàtica, **en canvi** el fill em cau malament. / **c** Aquesta situació no millorarà **sinó que** cada vegada serà pitjor. (també pot ser: serà pitjor cada vegada.)
- a2** / **b3** / **c1**.

5. Les oracions coordinades (4). Repàs final

- (Nexes en negreta)
  - Anna, quantes possibilitats hi ha de guanyar el concurs literari al qual ens hem presentat tots els alumnes del nostre curs?
  - No ho sé, Jordi. No vull fer-me il·lusions **però** n'hi ha bastantes!
  - En què et bases per dir això?
  - Tots hem preparat uns poemes molt bonics **i** el nostre centre ja ha guanyat abans.
  - Saps si s'hi presenten instituts de tota la comarca?
  - La professora de català em va dir que érem l'únic **o**, com a molt, n'hi havia un altre.
  - Les teves paraules m'han animat molt, **en canvi** la nostra tutora no és tan optimista...
  - Sí? De debò? No entenc la seva actitud **ni** comparteixo el seu punt de vista.
  - Deixem-ho estar, Anna! Jo ho tinc clar: algun dels alumnes obtindrà algun premi **o bé** haurem de tornar-hi l'any vinent.
  - Jordi, no vull que et desanimis ara, **sinó que**, com diu el refrany, "l'esperança és l'última cosa que es perd."
- Intervenció 2: adversatiu; intervenció 4: copulatiu; intervenció 6: disjuntiu; intervenció 7: adversatiu; intervenció 8: copulatiu; intervenció 9: disjuntiu; intervenció 10: adversatiu.
- Resposta orientativa. Coordinades copulatives: Els alumnes escriuen molt bé **i** guanyaran algun premi literari. Coordinades disjuntives: Has acabat el poema **o** et falta molt? Coordinades adversatives: Ens agradaria guanyar el concurs literari però l'important és participar.

Activitats finals

1. **a** 1 és / **2** se celebra / **3** Hi haurà / **4** tornen a sortir / **5** mira / **6** fa / **7** s'acosten / **8** estan / **9** es respira / **10** haurà d'anar / **11** es faran / **12** Ens ho passarem.

b

verb 1	(prep.)	verb 2	verb 1	(prep.)	verb 2
1 tornen	a	sortir	2 haurà	d'	anar

És una perífrasi de repetició.

És una perífrasi d'obligació.

c sinó que: coord. adversatives / **ni**: coord. copulatives. **d** Les coordinades disjuntives no surten al text. (Resposta orientativa) Els grallers sortiran a la cercavila o assajaran unes quantes setmanes més. **e** La cercavila recorre els carrers del poble, els músics van al final.

UNITAT 4 LLENGUA

COMUNICACIÓ ESCRITA [llegir]

1. **a** **3** El comte Dràcula ha d'estar tancat en una caixa de fusta mentre hi ha llum solar. **b** **1** clar / **2** feblesa / **3** portaran / **4** deixar / **5** recel / **6** coses / **7** por / **8** terribles. **c** o: disjuntiu; i: copulatiu; però: adversatiu. **d** Resposta oberta.

COMUNICACIÓ ESCRITA [escriure]

1. L'informe

1. **a** F (*S'ha desplomat* vol dir que n'hi ha menys) / **b** C / **c** C / **d** F (*deixa una petjada ambiental* vol dir que no és beneficiosa) / **e** C / **f** C.
 2. (Resposta orientativa) Sí que les compleix. El vocabulari és precís (el del medi ambient), només es parla del tema estudiat, no hi ha dobles sentits, l'autor de l'informe no opina i el text està ben lligat.

REFLEXIÓ SOBRE LA LLENGUA [gramàtica]

1. Les oracions subordinades

1. **a**3 / **b**5 / **c**1 / **d**6 / **e**2 / **f**4.
 2. **a** L'ordinador és d'última generació: pot anar sola; que m'acabo de comprar avui: no pot anar sola / **b** Aquelles amigues treballen amb mi: pot anar sola; amb qui vaig a la platja sovint: no pot anar sola / **c** L'illa és visitada per molts turistes: pot anar sola; on passarem les vacances d'estiu: no pot anar sola.

2. L'oració subordinada de relatiu (1). Funció sintàctica

3. **a** El noi **que és ros** no vindrà a la festa. / **b** La infermera **que està cansada** seurà una estona. / **c** El llibre **que és gruixut** es va quedar a la bossa. / **d** Els avis **que estan il·lusionats** no tenen por del futur.
 4. **a**5 / **b**7 / **c**1 / **d**2 / **e**8 / **f**4 / **g**3 / **h**6.
 5. **a** abundant / **b** exigent / **c** enganxosa / **d** vola-

dor / **e** afirmativa / **f** lloable / **g** impressionant / **h** acollidora.

3. L'oració subordinada de relatiu (2). Formació

6. **a** El pagès va podar els arbres que estaven carregats de fruits. / **b** Hi ha una taca a la màniga del vestit que vaig desar a l'armari. / **c** Aquella substància que s'adhereix a la roba és inofensiva. / **d** Els bancs del parc que acaben de pintar estan senyalitzats.
 7. **a** Les **noies** que saludo són amigues meves.: Les noies són amigues meves. + Saludo les noies. / **b** Torna'm les **claus** que obren les portes.: Torna'm les claus. + Les claus obren les portes. / **c** Molts **acudits** que explica no fan riure.: Molts acudits no fan riure. + Explica acudits. / **d** El **jugador** que és estranger parla català.: El jugador parla català. + El jugador és estranger. / **e** Sempre agrairé les **visites** que em vas fer.: Sempre agrairé les visites. + Em vas fer visites.

4. L'oració subordinada de relatiu (3). Tipus

8. **a** Fa un fred que no es pot suportar: especificativa / **b** El tema, que ens interessa molt, és polèmic: explicativa / **c** Torna'm les claus que obren les portes: especificativa / **d** Torna'm les claus, les quals no són teves: explicativa / **e** La festa, que se celebrarà aviat, tindrà molts convidats: explicativa / **f** La festa que estem preparant se celebrarà aviat: especificativa / **g** Ja ha arribat el tren, el qual porta mercaderies: explicativa / **h** Sempre agrairé les visites que em vas fer: especificativa.
 9. **a** *Les obres d'art, que valien poc, es van vendre* vol dir que totes les obres d'art es van vendre perquè totes elles valien pocs diners. L'oració subordinada adjectiva (*que valien poc*) és **explicativa**. / **b** *Les obres d'art que valien poc es van vendre* vol dir que només es van vendre les obres d'art que valien pocs diners, no pas totes. L'oració subordinada adjectiva (*que valien poc*) és **especificativa**.
 10. **a** Els fills, que munten a cavall, són menors d'edat. / **b** Els fills que munten a cavall són menors d'edat.

5. L'oració subordinada de relatiu (4). Elements: l'antecedent

11. **a** fred / **b** tema / **c** noia / **d** nen / **e** xifra / **f** persones / **g** adjectiu / **h** mentides / **i** cultiu / **j** professor / **k** substància / **l** objecte / **m** oració / **n** actitud / **o** pel·lícula / **p** persona.
 12. gos **a**5 / tristes **b**3 / ordinador **c**6 / vigilant **d**1 / habitació **e**4 / llibre **f**2.
 13. explicatives: lletres **b**, **f** / especificatives: lletres **a**, **c**, **d**, **e**.

6. L'oració subordinada de relatiu (4). Elements: els nexes relatius

14. **a** on / **b** les quals / **c** la qual / **d** del qual / **e** que / **f** qui.
15. **a** qui / **b** les quals / **c** que / **d** on / **e** la qual / **f** on.
16. **a** Els amics en **els quals** confio... / **b** Aniré a la botiga **on** ell... / **c** No coneixes el noi **del qual** es burlaven? / **d** L'església a **la qual** es dirigeix... / **e** La persona a **qui** s'assembla... / **f** El poblet **on** estiueja... / **g** Les veïnes amb **les quals** es barallà... / **h** Avui jugarem al parc **en el qual** hi ha els...
17. **a** al qual / **b** del qual / **c** amb les quals / **d** per la qual / **e** en els quals / **f** des de la qual.
18. (Resposta orientativa) **a** El metge de qui depenem no ens ha fallat mai. / **b** Encara estem pagant la casa que ens hem comprat. / **c** L'edifici al qual han entrat no té mesures de seguretat. / **d** No coneixes el col·legi on estudia la meua filla? / **e** No hauries d'odiar l'enemic amb qui lluitaràs. / **f** La religió en la qual crec em dona seguretat.

Activitats finals

1. **a** 1 vigilaven / **2** es van preocupar / **3** s'acostava / **4** van trobar / **5** depenia / **6** va donar / **7** va canviar / **8** Van tenir / **9** confiava / **10** es dirigien / **11** es veia / **12** van arribar. // **b** 1 principal; de relatiu / **2** juxtaposades / **3** principal; de relatiu / **4** principal; de relatiu / **5** coordinades copulatives / **6** principal; de relatiu / **7** principal; de relatiu / **8** coordinades adversatives. **c** antecedents: mariners, tempesta, capità, experiència, illa; nexes relatius: que, que, qui, la qual, on.

UNITAT 5 LLENGUA

COMUNICACIÓ ESCRITA [llegir]

1. **a** *intuïa*
que ella l'estimava
que amb ell es trobava molt bé
que la feia riure
que li agradava explicar-li les seves coses
que hi confiava plenament
que no li costaria gens ni mica d'imaginar, com ell,
una vida junts.
- b** 1 El noi tenia moltes raons perquè la noia no pogués negar-se a la seva proposta.
- c**

Aurora	
Professió	Maternitat
La noia havia dit a les seves amigues que cap home podria comprendre el que significava per a ella la medicina.	La noia havia dit a les seves amigues que mai es casaria ni tindria fills.

d Resposta orientativa. I si, per casualitat, ell veia als ulls de la seva estimada Aurora que tenia algun dubte, quan se li declarés, ja tenia pensada la seva resposta... **e** 1 N'hi ha un que es repeteix (*tindrem*, primera persona del plural), altres estan en segona persona del singular (*desitgis*, *vols*, *estimes*, *vols*) i, finalment, la resta està en primera persona del singular (amagaré, seré, demanaré).

2 La diferència amb la resta del text és que en aquestes últimes línies es reproduïxen les paraules exactes que va dir el noi, no ho explica el narrador.

COMUNICACIÓ ESCRITA [escriure]

1. L'argumentació

1. **a**2 / **b**5 / **c**3 / **d**1 / **e**4.
2. És una argumentació objectiva perquè les seves conclusions són demostrables científicament, no es tracta de conclusions probables.
3. **a**5 / **b**3 / **c**2 / **d**6 / **e**4 / **f**1.
4. Resposta oberta.

REFLEXIÓ SOBRE LA LLENGUA [gramàtica]

1. L'oració subordinada substantiva (1). Equivalència

1. **a**4 (El manteniment del preu) / **b**6 (La vostra puntualitat) / **c**1 (La millora de les condicions laborals) / **d**7 (Les visites dels familiars) / **e**2 (El teu retorn) / **f**9 (La pujada de la borsa) / **g**5 (La meua innocència) / **h**10 (La utilització del nou material) / **i**8 (La baixada de la febre) / **j**3 (La seva presència a la sala).
2. **a** la seva tristesa / **b** la meua preparació física / **c** el pagament de les factures / **d** la curació del malalt / **e** la felicitat dels fills / **f** la caiguda de les fulles / **g** una resposta encertada / **h** un viatge a Estats Units / **i** un aplaudiment inacabable / **j** el coneixement de la veritat.

2. L'oració subordinada substantiva (2). Les substantives declaratives

3. (Nexe en negreta) **a** No m'agrada gens **que** siguis tan groller. / **b** El problema era **que** els alumnes es burlaven de mi. / **c** L'entrenadora volia **que** l'atleta triomfés. / **d** El meu desig és **que** reaccionin positivament. / **e** Els botiguers demanen **que** s'ajorni el pagament. / **f** No està previst **que** plogui aquesta primavera. / **g** Jo t'aconsello **que** ho consultis al metge. / **h** No podran evitar **que** nosaltres acampem. / **i** Va estar molt bé **que** abolissin l'esclavitud. / **j** Ningú no desitjava **que** es trenquessin aquells vidres. **a**4 / **b**7 / **c**10 / **d**1 / **e**8 / **f**2 / **g**9 / **h**5 / **i**3 / **j**6.
4. **a** La meua intenció era que totes les famílies tinguessin menjar. / **b** Qualsevol ciutadà sap que hi ha

unes normes bàsiques de conducta. / **c** El recepcionista confirmà que la reserva de l'hotel estava feta.

5. **a** Atr / **b** CD / **c** CD.

3. L'oració subordinada substantiva (3). El nexxe que

6. **a** nexxe / **b** pronom relatiu / **c** nexxe / **d** pronom relatiu / **e** pronom relatiu / **f** nexxe / **g** nexxe / **h** pronom relatiu / **i** pronom relatiu / **j** nexxe.

7. **b**: roba / **d**: home / **e**: dia / **h**: celebració / **i**: paisatge.

8. **a2** / **b1** / **c4** / **d3**.

9. de relatiu: **b1**, **d3** / substantives declaratives: **a2**, **c4**.

4. L'oració subordinada substantiva (4). Les substantives d'infinitiu

10. **a-2** (Els amics sabran fer-li un bon regal.) / **b-3** (La nostra intenció és afavorir l'intercanvi.) / **c-1** (Dir sempre la veritat era perillós.) / **d-5** (Els nens tenen ganes de jugar al parc.) / **e-4** (La senyora estarà contenta de rebre-us a casa.)

11. **a** L'acampada il·legal / **b** conversa amb els amics / **c** el desenvolupament de nous mètodes / **d** una avaluació contínua / **e** El pensament positiu / **f** un volt pel barri.

12. **a-3** (infinitiu: viure) / **b-5** (infinitiu: assistir) / **c-1** (infinitiu: menjar) / **d-6** (infinitiu: dormir) / **e-2** (infinitiu: convidar) / **f-4** (infinitiu: arribar).

5. L'oració subordinada substantiva (5). Les interrogatives

13. **a5** (mot interrogatiu: què) / **b4** (nexxe: si) / **c2** (mot interrogatiu: on) / **d1** (nexxe: si) / **e6** (mot interrogatiu: quan) / **f3** (mot interrogatiu: qui).

14. totals: lletres **b**, **d** / parcials: **a**, **c**, **e**, **f**.

15. **a** quant / **b** on / **c** si / **d** quina / **e** com / **f** què / **g** qui.

6. L'oració subordinada substantiva (6). L'estil directe i l'estil indirecte

16. present (ind.) / plusquamperfet / futur / imperatiu.

17. Quan es passa de l'estil directe a l'estil indirecte també hi ha canvis en els determinants demostratius i **possessius** i en els pronoms. El demostratiu aquest... es **converteix** en aquell... i tots els possessius i pronoms de primera i segona **persones** passen a la **tercera** persona. Així doncs, una oració com «**Em** donaran **aquest** paquet per al **meu** fill» en estil indirecte canvia a: *Ella va comentar que **li** donarien **aquell** paquet per al **seu** fill.*

18. **a** Ell digué que en tenia ganes. / **b** Ell preguntà si feia calor. / **c** Ell preguntà què havia fet. / **d** Ell digué que estudiaria més. / **e** Ordenà al nen que callés. / **f** Ell digué que volia aquell pes. / **g** Ell di-

gué que el seu net havia mort. / **h** Ella digué que ella ho sabria. / **i** Ordenà als nois que es dutxessin. / **j** Ell digué que li havia fet por. / **k** Ell preguntà si vindria a ell. / **l** Ordenà que anessin a aquella platja.

Activitats finals

1. **a** 1 deia / **2** havia après / **3** era / **4** escoltava / **5** feia / **6** Anava / **7** esperava / **8** remugava / **9** Deixa / **10** És / **11** estarà / **12** convingui. // **b** 1 principal, declarativa / **2** copulatives / **3** copulatives / **4** copulatives / **5** principal, de relatiu. // **c** (Resposta orientativa) En una oració subordinada de relatiu el mot *que* és un pronom relatiu i es refereix a un mot de la principal, l'antecedent. En una oració subordinada substantiva declarativa no es refereix a ningú, fa de nexxe entre la principal i la subordinada. // **d** substantiva, complement, principal, aribut. // **e** 1b / **2d** / **3e** / **4a** / **5c**. // **f** 1 sub. substantiva interrogativa total. / **2** sub. substantiva d'infinitiu. / **3** sub. substantiva interrogativa parcial. / **4** sub. substantiva declarativa. // **g** Resposta oberta amb la frase feta *anar a la saga*. // **h** 1 En primer lloc, l'àvia Mercè va dir al seu marit que EL DEIXÉS tranquil. / **2** Després afegí que (el noi) ERA allí amb ELLS i que s'hi ESTARIA tot el temps que CONVINGUÉS. // **i** 1e / **2d** / **3f** / **4b** / **5a** / **6c**. // **j** 3: El protagonista va assegurar: «L'avi no em fa cas». / **5**: Jo preguntaria: «T'agrada aquesta família?». / **6**: Voldria saber: «Com t'hi trobes?».

UNITAT 6 LLENGUA

COMUNICACIÓ ESCRITA [llegir]

1. a

llaüt	Instrument músic de corda, de caixa bombada per la part de sota, que es toca polsant les cordes.
nimfa	Divinitat inferior de la natura representada per una dona que viu als rius, als boscos, als prats o a les muntanyes.
auró	Arbre caducifoli de fusta dura, fulles palmades i fruit allargat, que es fa d'una manera esparsa en els boscos de la muntanya mitjana.
sàtir	Semideu silvestre, company de Bacus, de cos pelut, amb banyes i cames de boc, que se sent atret pel desig sensual.

- b** L'ordre és 4, 2, 5, 1, 3. **c** Vaig deixar l'estoig del llaüt al costat del banc i en vaig obrir la tapa distretament, pensant que al llaüt potser li agradaria que a les cordes els toqués una mica el sol: personificació; El vent bufava a la plaça, i vaig veure com l'aigua de la font es movia com cortines de gasa: comparació. **d** Resposta oberta.

COMUNICACIÓ ESCRITA [escriure]**1. L'argumentació (2)**

- Ús de la 1a persona per indicar el punt de vista subjectiu o d'opinió: 1, 4, 12 / Presència d'adjectius que indiquen valoracions personals: 6, 10, 16, 18 / Ús de la 2a persona per adreçar-se directament al receptor: 2 / Presència d'expressions de necessitat, conveniència i obligació: 7, 11, 13, 15, 17 / Utilització de figures literàries per fer el llenguatge més poètic: 3, 5, 8, 9, 14.

REFLEXIÓ SOBRE LA LLENGUA [gramàtica]**1. L'oració subordinada adverbial (1). Equivalència i tipus**

- a** mentre; **b** que; **c** perquè; **d** fins al punt que; **e** per tal que; **f** tot i que; **g** En cas que.
- Resposta orientativa. **a** Durant l'estona d'espera, pots llegir una revista i no et posaràs nerviós (subordinada adverbial temporal). **b** En una comparació entre pares i fills, els nens i nenes mengen més caramels (subordinada adverbial comparativa [de superioritat]). **c** El motiu pel qual no hem sortit és el fet d'haver estat plovent tot el dia (subordinada adverbial causal). **d** Les coses es van complicar tant que la conseqüència va ser la intervenció d'algú altre (subordinada adverbial consecutiva). **e** L'objectiu que persegueixo quan t'ajudo amb la compra és que tu tinguis més temps (subordinada adverbial final). **f** Sembla que no pugui ser, però no s'havien vist mai encara que treballaven a la mateixa oficina (subordinada adverbial concessiva). **g** Si es dona el cas que faci vent, segur que assegurarem la tenda de campanya perquè no surti volant (subordinada adverbial condicional).

2. L'oració subordinada adverbial (2). Diferències amb les altres subordinades

- a3 / b6 / c1 / d2 / e4 / f5.**
- a** CD / **b** CN / **c** compl. circ. causa / **d** Atribut / **e** CN / **f** subjecte.
- a** Després que acabi tot, sortirem una estona: sub. adverbial / **b** L'any que acabi els estudis farà un viatge: sub. de relatiu / **c** No t'havia comentat que faria un viatge?: sub. substantiva / **d** Pregunta-li com es diu allò en anglès: sub. substantiva / **e** Sempre cuino perquè em distreu molt: sub. adverbial.

3. L'oració subordinada adverbial (3). Les subordinades adverbials temporals i comparatives

- a** tan [adverbi + adjectiu] / **b** tant [adverbi sol] / **c** tan [adverbi + adverbi] / **d** tant [adverbi sol] / **e** tan [adverbi + adjectiu] / **f** tan [adverbi + adverbi].
- a** El soldat complí les instruccions després que el general ordenés allò. / **b** La noia va solucionar-ho mentre les condicions van ser bones. / **c** Aquells jugadors guanyaran la partida abans que sigui massa tard.

- a3 / b4 / c1 / d2**

4. L'oració subordinada adverbial (4). Les subordinades adverbials causals i consecutives

- a** tan [adverbi + adjectiu] / **b** tan [adverbi + adverbi] / **c** tant [adverbi sol].
- a** Va estudiar tant que va aprovar l'examen. / **b** És tan generosa que té molts amics. / **c** Ho fa tan malament que ho haurà de repetir.
- a** Li va fer aquell favor perquè va insistir molt. / **b** Em posa nerviosa perquè és molt bellugadís. / **c** Tothom l'escolta perquè canta molt bé.
- a** Se'n burlava sovint, de tal manera que es van barallar: consecutiva / **b** Com que és molt tard, marxarem immediatament: causal / **c** El llibre és entretingut ja que té un estil planer: causal / **d** Explica tan bé els acudits que tothom riu: consecutiva / **e** La tassa es va trencar perquè va caure a terra: causal.

5. L'oració subordinada adverbial (5). Les subordinades adverbials finals i concessives

- a** He vingut perquè firmis el contracte. [perquè + subjuntiu = final] / **b** Estem contents perquè has millorat. [perquè + indicatiu = causal] / **c** Ho repetiré perquè hi havia soroll. [perquè + indicatiu = causal] / **d** Ho repetiré perquè ho apuntin. [perquè + subjuntiu = final] / **e** T'he ajudat perquè és el meu deure. [perquè + indicatiu = causal] / **f** Dona-l'hi perquè calli d'una vegada! [perquè + subjuntiu = final].
- a** perquè / **b** que / **c** Ni que / **d** per tal de / **e** causal: lletra **a** / consecutiva: lletra **b** / final: lletra **d** / concessiva: lletra **c**.
- a4 / b3 / c2 / d1 / e6 / f7 / g5.**

6. L'oració subordinada adverbial (6). Les subordinades adverbials condicionals

- probable: Si ell ve, el rebré / improbable: Si ell vingues, el rebria / impossible: Si ell hagués vingut, l'hauria rebut.
- a** aniríem / **b** creixeran / **c** hauria vist / **d** vingues / **e** hagués mort / **f** imprimeixes // **g** cond. probables: **b, f**. / cond. improbables: **a, d**. / cond. impossibles: **c, e**.
- a6 / b9 / c1 / d3 / e2 / f7 / g5 / h3 / i8.**

Activitats finals

- a** 1 causal / **2** condicional / **3** concessiva. // **b** 1 ja que / **2** en cas que / **3** encara que. // **c** 1 principal, de relatiu / **2** copulatives / **3** principal, declarativa. // **d** Probable: Si sempre li regala jerses, no hi cabran / Improbable: Si sempre li regalés jerses, no hi cabrien.

MANUAL D'ORTOGRAFIA I LÈXIC

ORTOGRAFIA – SONS I LLETRES

1. La vocal neutra

1.

roca	roques	enveja	enveges	alga	algues	plaça	places
branca	branques	esponja	esponges	formiga	formigues	pinça	pinces

2. **a** culte / **b** esquerra / **c** altra / **d** correcta.

3. (Resposta orientativa)

carn:	<u>ca</u> rnisser	<u>ca</u> rnisseria	pes:	<u>pe</u> sar	<u>pe</u> sant
peix:	<u>pe</u> ixater	<u>pe</u> ixateria	pas:	<u>pa</u> ssar	<u>pa</u> ssadís

4. **a** febre / **b** meravellós / **c** avaria / **d** recomano / **e** resplendor / **f** catàstrofe / **g** espàrrec / **h** assassinat / **i** conviure / **j** rancorós / **k** jove / **l** orgue / **m** poema / **n** titella / **o** vine.

2. O/U àtones

5.

-o (singular)	-u (singular)	-os (plural)	-us (plural)	-us (invariables)
carro	estiu	quilos	nous	virus
gerro	cacau	cromos	europèus	globus
toro	ingenu	lloros	rius	focus

6. **a** número / **b** ateu / **c** eucaliptus / **d** compleixo / **e** muntanya / **f** joventut / **g** sofriment / **h** bufetejar / **i** escrupolosos / **j** turmentar / **k** avorriment / **l** suport

7.

mullen	(jo mullo)	moren	(jo moro)	suquen	(jo suco)	voten	(jo voto)
tornen	(jo torno)	bufen	(jo bufo)	cobren	(jo cobro)	munten	(jo munto)
noten	(jo noto)	truquen	(jo truco)	fumen	(jo fumo)	toquen	(jo toco)
juguen	(jo jugo)	ploren	(jo ploro)	gosen	(jo gosó)	burxen	(jo burxo)

3. B/V

8.

recordava	acabava	provava	arribava	gravava	trobava
recordaves	acabaves	provaves	arribaves	gravaves	trobaves
recordava	acabava	provava	arribava	gravava	trobava
recordàvem	acabàvem	provàvem	arribàvem	gravàvem	trobàvem
recordàveu	acabàveu	provàveu	arribàveu	gravàveu	trobàveu
recordaven	acabaven	provaven	arribaven	gravaven	trobaven

9. **a-6** (novetat) / **b-5** (llobató) / **c-7** (moviment) / **d-1** (suavitzar) / **e-3** (escalivada) / **f-2** (sabut) / **g-4** (ploviscar) / **h-11** (cabuda) / **i-13** (navegar) / **j-14** (estovar) / **k-8** (rebuda) / **l-10** (nevada) / **m-12** (bevedor) / **n-9** (vivència).

10. devia, devies, devia, devíem, devíeu, devien / rebia, rebies, rebia, rebíem, rebíeu, rebien / bevia, bevies, bevia, bevíem, bevíeu, bevien.

11. **a** havia vist / **b** havies llegit / **c** havia pensat / **d** havíem fet / **e** havíeu dit / **f** havien regat.

12. **a** Als pobles de la **vall** d'Aran conserven un **ball** molt antic. **b** En aquell territori tan **vast** no hi havia ningú que fos tan **bast**. **c** Aquest moble antic és **bell** encara que sigui **vell**. **d** La **bellesa** d'una persona no es perd amb la **vellesa**. **e** La infermera li va trobar la **vena** i li va canviar la **bena**. **f** Ja saps que aquí no es pot **beure**! No vas **veure** el rètol? **g** Va **botar** d'alegria perquè va **votar** el candidat guanyador.

13. **a** covardia / **b** canvi / **c** embenar / **d** rebentar / **e** llavi / **f** governar / **g** blava / **h** bolcar / **i** haver / **j** pavelló / **k** basc / **l** avet.

14. mòbil - mobilitzar / curvatura - curvilini / saviesa - savi / baf - embafar.

4. ESSA sonora i ESSA sorda

15.

ESSA sonora		ESSA sorda			
s	z	ss	s	ç	c
cosa	zoològic	bossa	pensament	puça	pinces
resar	dotze	massa	sal	març	cigne
camisa	amazona	pressió	llapis	pinça	puces

16.

m'alço	t'alces	s'alça	ens alcem	us alceu	s'alcen
amenaço	amenaces	amenaça	amenacem	amenaceu	amenacen
venço	vences	venç	vencem	venceu	vencen
m'esforço	t'esforces	s'esforça	ens esforcem	us esforceu	s'esforcen
torço	torces	torç	torcem	torceu	torcen

17. **a** rapidesa [+esa] / **b** bellesa [+esa] / **c** duquessa [+essa] / **d** pagesa [+a] / **e** jutgessa [+essa] / **f** burgesa [+a] / **g** duresa [+esa] / **h** metgessa [+essa] / **i** marquesa [+a] / **j** baronessa [+essa] / **k** poetessa [+essa] / **l** senzillesa [+esa].

18.

Masculí singular	Femení singular	Masculí plural	Femení plural
romanès	romanesa	romanesos	romaneses
hongarès	hongaresa	hongaresos	hongareses
nombros	nombrosa	nombrosos	nombroses
esgarrifós	esgarrifosa	esgarrifosos	esgarrifoses

19. esperar: esper**a**nça / témer: temen**a** / conèixer: coneixen**a** / venjar: venjan**a** / enyorar: enyoran**a** / créixer: creixen**a**

20. **a** enciam / **b** anàlisi / **c** capa**ç** / **d** pinzell / **e** farsa / **f** dissabte / **g** dol**ç**or / **h** ocasió / **i** can**ç**ó / **j** zoològic / **k** forces / **l** anglesa / **m** assaig / **n** tretze / **o** creen**ç**a / **p** creen**ç**es / **q** museu / **r** lla**ç** / **s** res**ç** / **t** dosi.

5. J/G

21.

trajecte	-----	-----
-----	injectar	injecció
projecte	projectar	projecció
subjecte	subjectar	subjecció

22.

infinitiu	3a p. pl. pres. ind.	1a p. sing. pres. ind.	3a p. sing. pres. ind.	3a p. sing. pres. subj.
marejar-se	es maregen	em marejo	es mareja	es maregi
assajar	assagen	assajo	assaja	assagi
penjar	pengen	penjo	penja	pengi
desitjar	desitgen	desitjo	desitja	desitgi

23. **a-3** (majestat) / **b-5** (ginesta) / **c-2** (jeroglífic) / **d-1** (magenta) / **e-4** (jerarquia).

24. **a** garat**g**e / **b** enginyer / **c** xiuxiuejar / **d** (ells) xiuxiuegen / **e** (ell) xiuxiuegi / **f** (jo) xiuxiuejo / **g** genoll /

h jovent / **i** jersei / **j** agenda / **k** lògica / **l** julivert / **m** boja / **n** boges / **o** agilitat / **p** rajar / **q** rajolí / **r** (les fonts) ragen.

6. X/IX/TX/-IG

25. **a** aixella / **b** enguixar / **c** eixugar / **d** bruixot / **e** disbauxa / **f** angoixa / **g** ximpleria / **h** calaix / **i** torxa / **j** peixater / **k** produeix / **l** panxa / **m** coixí / **n** aixeta / **o** ruixar / **p** enganxar.

26.

Masculí singular	Femení singular	Masculí plural	Femení plural
mig	mitja	mitjos	mitges
boig	boja	bojos	boges
lleig	lletja	lletjos	lletges
roig	roja	rojos	roges

27. **a-3** (cartutxera – cartutx) / **b-1** (fageda – faig) / **c-4** (sandvitxera – sandvitx) / **d-2** (rajolí – raig).

M'agraden les fulles del **faig** / Tira-li un bon **raig** de lleixiu / Era l'últim **cartutx** de l'escopeta / No et ve de gust un **sandvitx**?

28.

assaig	assajar	trepig	trepitjar	escabetx	escabetxar
esquitx	esquitxar	enuig	enutjar-se	bateig	batejar
passeig	passejar	xiuxiueig	xiuxiuejar	rebuig	rebutjar
despatx	despatxar	sorteig	sortejar	raig	rajar

7. La grafia H

29. **a** Tinc un bon ham. / **b** No hi havia harmonia. / **c** Acaba d'hissar la vela. / **d** A l'hivern fa fred. / **e** Avui compleixo anys. / **f** És un nen orfe. / **g** Beuré una orxata. / **h** El fèmur és un os. / **i** La gallina pon ous. / **j** L'orxatera no ven.

30.

harmonia	harmònica, (orquestra) filharmònica, harmonitzar, harmonització...
hivern	hivernal, hivernar, hivernacle, hivernació...
os	ossada, ossamenta, ossari, ossi, ossificar, ossut...

31. **a** prohibir / **b** coet / **c** vehicle / **d** enhorabona / **e** homicidi / **f** heura / **g** ermita / **h** hinduisme / **i** hortalissa / **j** ham / **k** orxateria / **l** ahir / **m** adherir / **n** subhastar / **o** coherència / **p** cacauet.

32. **a** Ha anat a casa seva, ha donat menjar a la gata i ha descansat. **b** Em diu que ho hem aconseguit però no em concreta com ho hem fet. **c** Fins i tot el científic i el seu ajudant hi van anar, al laboratori.

8. M/N/MP

33. **a-5** / **b-3** / **c-4** / **d-2** / **e-1**.

El treballador de la impremta deixava les seves empremtes a les màquines de l'empresa. El comte passà amb molt de compte les pàgines del conte.

34. **a** presumpte / **b** embenar / **c** convenient / **d** simfonia / **e** temptació / **f** amfibi / **g** inflar / **h** omplir / **i** atemptat / **j** enfeinat / **k** invitació / **l** símptoma / **m** circumferència / **n** confessió / **o** àmfora.

35.

connectar	immens	tennista
immaduresa	innocent	immunitat
immòbil	innovació	emmirallar-se

9. R/RR

36. **a-2** (contrarestar) / **b-4** (multiracial) / **c-1** (extraradi) / **d-3** (semiremollc).

37.

Infinitius		Noms	Adjectius
haver	servir	saler	madur
estar	endur	bestiar	clar
córrer	córrer	buidor	sencer

38. **a** Ahir ell (**sortí**) de casa, (**agafà**) l'autobús i no (**arribà**) tard a la feina. **b** L'any passat ella (**va estudiar**) anglès i la (**van** ascendir) a l'oficina on treballa. **c** Fa deu dies ell (**programà**) una excursió però, al final, no hi (**va** anar).

39. **a** esborrar / **b** presseguer / **c** carrera / **d** canyissar / **e** enraonar / **f** arrissat / **g** israelià / **h** llobarro / **i** corredor / **j** pròrroga / **k** endarrerit / **l** enreixar.

10. L/LL/L·L

40.

Mot amb ll	Derivats amb l·l
metall	metà·l·lic, meta·l·lúrgia...
crystal·l	cristal·l·lí, cristal·litzar...
corall	coral·l·lí, coral·l·lífer...
llum	il·luminar, il·luminació...

41.

C	O	L·	L	E	C	C	I	Ó
P	A	R	A	L·	L	E	L	A
I	L·	L	I	M	I	T	A	T
A	L·	L	È	R	G	I	C	A

42. **a-4 / b-3 / c-5 / d-1 / e-6 / f-2.**

11. P/B, T/D, C/G

43.

inquiet: inquietud	exacte: exactitud	sol: solitud	recte: rectitud
lent: lentitud	ample: amplitud	ple: plenitud	sol·lícit: sol·licitud

44. **a** paret / **b** àcid / **c** club / **d** bulldog / **e** amic / **f** tub / **g** noruec / **h** sud / **i** càlid / **j** alberg / **k** salut / **l** serp / **m** verd / **n** càstig / **o** mànec / **p** vuit.

45. **a** esparreguera / **b** encarregar / **c** fastigós / **d** presseguer.

46.

Mots aguts (-p, -t, -c)		Mots aguts (excepcions)		Mots plans		Mots amb 2 consonants	
estrep	(estrebada)	adob	(adobar)	sòlid	(solidificar)	llarg	(llargària)
pessic	(pessigar)	mag	(màgia)	ànec	(aneguet)	arc	(arcada)
bondat	(bondadós)	fred	(fredor)	àrab	(aràbic)	sord	(sordesa)

12. Els dígrafs

47. Resposta orientativa. **a** Li costava posar-se les **mitges** (se separa) a causa de la **ceguesa** (no se separa). **b** Tots els membres de la **colla** (no se separa) constaven a la **fitxa** (se separa). **c** La **canya** (no se separa) de pescar era molt **lletja** (se separa). **d** La **maqueta** (no se separa) s'ha mullat per culpa del **ruixat** (se separa) que ha caigut.

48.

a bosses	bos-ses	f carro	car-ro	k cotxe	cot-xe
b pitjar	pit-jar	g escena	es-ce-na	l cel·la	cel-la
c taques	ta-ques	h milla	mi-lla	m corretja	cor-ret-ja
d minyó	mi-nyó	i fetge	fet-ge	n gallegues	ga-lle-gues
e faixa	fai-xa	j togues	to-gues	o equipatge	e-qui-pat-ge

49.

Dígrafs que se separen	Dígrafs que no se separen	2 dígrafs: tots dos se separen	2 dígrafs: no se'n separa cap dels 2	2 dígrafs: 1 no se separa, l'altre sí
bosses escena	taques	corretja	gallegues	equipatge
pitjar fetge	minyó			
faixa cotxe	milla			
carro cel·la	togues			

13. L'apòstrof

50. L'alumne de l'acadèmia d'idiomes que hi ha al xamfrà de l'avinguda s'adonà que l'única manera d'intentar un canvi d'estratègia era arribar a l'entrada sense que l'enxampessin. Al cap d'una estona, va sorgir l'oportunitat esperada: s'internà pels passadissos i encara entrà a l'aula abans de l'hora assenyalada per l'últim timbre del matí.
51. **a la** intenció / **b l'**irlandès / **c la** irlandesa / **d l'**hivern / **e l'**Isidre / **f la** història / **g l'**institut / **h la** humanitat / **i la** invitació / **j l'**himne / **k la** Isabel / **l l'**ungla / **m l'**illa / **n la** inauguració / **o l'**hípica.
52. **a** a l'esquerra / **b** a l'Empordà / **c** a l'aeroport / **d** de l'esquena / **e** de l'homenatge / **f** de l'individu / **g** per l'aire / **h** per l'aigua.

14. El guionet

53.

nord-est	hispanoamericà	sud-oest	centreeuropea	sud-africà
sud-americana	nord-oest	centreafricà	sud-est	nord-americà

54.

178	cent setanta-vuit	492	quatre-cents noranta-dos	777	set-cents setanta-set
244	dos-cents quaranta-quatre	567	cinc-cents seixanta-set	825	vuit-cents vint-i-cinc
323	tres-cents vint-i-tres	651	sis-cents cinquanta-u	936	nou-cents trenta-sis

55. **a-4** (obrellaunes) / **b-3** (penja-robes) / **c-5** (penya-segat) / **d-2** (para-xocs) / **e-1** (trencaclosques).
56. **a** preneu-vos-la / **b** va explicar-me'l / **c** va penedir-se'n / **d** doneu-nos-ho / **e** acaba-te-les / **f** va cordar-se'ls.

ORTOGRAFIA – ACCENTUACIÓ

1. Els hiats

1.

Vocal forta + vocal forta	Consonant + i/u + vocal	L'accent o la dièresi separen les vocals
teatral	pèrdua	país
caos	sessions	traduïm
croata	superfície	beneí
paella	vídues	taüt
peons	glòria	Boí

2.

G	R	A	D	U	A	L
----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------

A **V** **L** **A** **C** **I** **Ó**

E **V** **A** **C** **U** **A** **C** **I** **Ó**

3. **a** re-ac-ci-ó / **b** flu-o-res-cent / **c** ri-a-lles / **d** ca-nyis-sar / **e** pol-lu-ci-ó / **f** pe-at-ge / **g** Tò-qui-o / **h** bar-ro-ri-a / **i** es-quit-xar / **j** nú-vi-es / **k** gui-tar-ris-ta / **l** me-di-a-ci-ó.

2. Els diftongs

4. **a-4** / **b-1** / **c-2** / **d-3**.

e El fenomen que hi ha és un diftong decreixent: es diu així perquè la vocal dèbil va després de la forta (de més a menys).

5. **Diftongs creixents**: quantitat / ambigües / quota / ambigua / qüestionari / lingüístic. **Diftongs decreixents**: buidar / escaire / cautela / distreu / piular / enrenou.

6. **a** següent (hiat, **diftong**, triftong) / **b** miolar (**hiat**, diftong, triftong) / **c** feina (hiat, **diftong**, triftong) / **d** pèrdua (**hiat**, diftong, triftong) / **e** bou (hiat, **diftong**, triftong) / **f** guaitar (hiat, diftong, **triftong**) / **g** adequat (hiat, **diftong**, triftong) / **h** peons (**hiat**, diftong, triftong) / **i** veí (**hiat**, diftong, triftong).

3. L'accentuació. Quan s'accentua un mot?

7. origen: És una paraula **plana** i no s'accentua perquè sí que es faria si fos aguda. (*entén*) / (una) còpia: És una paraula **esdrúixola**: en català les vocals *i-a* són un hiat i té tres síl·labes. / (ell) copia: És un mot **pla** acabat en vocal. En castellà s'accentua, trencant el diftong. (*copia*). / acabàveu: És una paraula **plana** i s'accentua perquè acaba en diftong, no en vocal sola.

8. **rèp**-til / me-**dul**-la / beis-**bol** / pneu-**mò**-ni-a / i-**ber** / pe-**rí**-o-de / xan-**dall** / **mís**-sil.

Paraules agudes: beisbol / iber / xandall. **Paraules planes**: rèptil / medul·la / míssil. **Paraules esdrúixoles**: pneumònia / període.

9. **a** examen / **b** pàtria / **c** exàmens / **d** trobàveu / **e** màgic / **f** vindreu / **g** germà / **h** íntim / **i** capitans / **j** corria / **k** dormiu / **l** sofríssi / **m** química / **n** algun / **o** indústria.

4. L'accentuació de la E

10.

marques: és un mot **pla**.

No s'accentua perquè va al revés de les agudes i, si fos aguda, sí que s'accentuaria.

marqués: és un mot **agut**.

S'accentua perquè acaba en vocal + s. L'accent és tancat perquè és pretèrit imperfet de subjuntiu.

marqués: és un mot **agut**.

S'accentua perquè acaba en vocal + s. L'accent és obert perquè pertany a la majoria.

11.

arribés (aguda -és)	arribessis (plana -is)	arribés (aguda -és)	arribéssim (plana -m)	arribéssiu (plana -diftong)	arribessin (plana -in)
comprovés (aguda -és)	comprovessis (plana -is)	comprovés (aguda -és)	comprovéssim (plana -m)	comprovéssiu (plana -diftong)	comprovessin (plana -in)

12. **a-3** (rèiem, sèiem, vèiem...) / **b-4** (cinquè, sisè, setè...) / **c-1** (menjaré, viuré, sofriré...) / **d-5** (prengué, tingué, suspengué...)

13. Aragó: **aragonès** / Galícia: **gallec** / Hongria: **hongarès** / Rússia: **rus** / Austràlia: **australià** / Japó: **japonès** / Romania: **romanès** / Viena: **vienès** / Dinamarca: **danès**

14. veia (plana acabada en vocal: no accent) / veies (plana acabada en -es: no accent) / veia (plana acabada en vocal: no accent) / vèiem (plana acabada en -m: accent) / vèieu (plana acabada en diftong: accent) / veien (plana acabada en -en: no accent).

15.

vingueres		no s'accentua	(plana acabada en -es: no accent)
vingué	s'accentua		(aguda acabada en vocal sola: accent)
vinguérem	s'accentua		(plana acabada en -m: accent)
vinguéreu	s'accentua		(plana acabada en diftong: accent)
vingueren		no s'accentua	(plana acabada en -en: no accent)

16. **a** conseqüència / **b** burgès / **c** créixer / **d** vuitè / **e** visitaré / **f** tailandès / **g** conèixer / **h** préssec / **i** tragèdia / **j** cèntims / **k** prengué / **l** església / **m** bèstia / **n** néixer / **o** gèrmens / **p** etcètera / **q** visitéssiu / **r** rèiem.

5. L'accentuació de la O

17.

formulà: s'accentua perquè és aguda acabada en vocal sola. És un verb en passat.	formula: No s'accentua perquè és plana acabada en vocal sola. És un verb en present.	fórmula: S'accentua perquè és esdrúixola. És un nom. L'accent és tancat: és una excepció.
--	--	---

18.

<i>emoción</i>	emoció	<i>colisión</i>	col·lisió	<i>expresión</i>	expressió
<i>furgón</i>	furgó	<i>misión</i>	missió	<i>previsión</i>	previsió
<i>rincón</i>	racó	<i>confusión</i>	confusió	<i>agresión</i>	agressió

19. **a-3** (Va recórrer dos quilòmetres a peu) / **b-5** (Aquella hora va transcórrer lentament) / **c-4** (No se li va ocórrer cap idea) / **d-2** (Hauràs d'escórrer l'oli de la paella) / **e-1** (Va discórrer un pla i se'n sorti).

20.

<i>generoso</i>	generós	<i>supersticioso</i>	supersticiós	<i>caluroso</i>	calorós
<i>glorioso</i>	gloriós	<i>lujoso</i>	luxós	<i>riguroso</i>	rigorós
<i>gracioso</i>	graciós	<i>sabroso</i>	saborós	<i>maravilloso</i>	meravellós

21. **Aguda amb accent:** decisió, verdós / **Aguda sense accent:** respons, decisions / **Plana amb accent:** autògraf, fenòmens / **Plana sense accent:** fenomen, anessin / **Esdrúixola:** memòria, pólvora.

22.

jo fos (monosil·lab)	tu fossis (plana -is)	ell/-a fos (monosil·lab)	nos. fóssim (plana -m)	vos. fóssiu (plana -diftong)	ells/-es fossin (plana -in)
-------------------------	--------------------------	-----------------------------	---------------------------	---------------------------------	--------------------------------

23. **a** Si menja tant d'**arròs**, li farà mal l'**estómac**. / **b De debò** vols **allò** d'allí en lloc d'**això**? / **c** La meua **fórmula** matemàtica no portava **inclòs** l'IVA **però** era molt més fàcil.

6. L'accent diacrític

24. **Amb accent:** bé (bonament) / **Sense accent:** be (nom de lletra) / **Sense accent:** be (ovella) / **Amb accent (pl.):** béns (propietats) / **Sense accent (pl.):** bens (ovelles).

25. **a** Has tret un deu sobre vint! **Déu** n'hi do! / **b** Ella es pensa que **és** l'única candidata. / **c** Si t'has de quedar tranquil, et diré que **sí**. / **d** Mon cosí ha fet la volta al **món**. / **e Té**, una tassa de te i unes pastes! / **f** Ma germana porta un anell a la **mà** dreta. / **g** Quan **són** les deu, ja comença a tenir son. / **h Què** volies que contestés? Una mentida? / **i** Ara ja **sé** que va fer-se l'intercanvi. / **j Us** asseguro que no n'han fet un bon **ús**. / **k** M'estimo **més** venir el mes de setembre. / **l** A l'animal, li ha sortit **pèl** pel cos.

26. **Nom:** Déu, món, mà, pèl, ús / **Verb:** és, Té, són, sé, / **Adverbi:** sí, més / **Pronom:** Què, us.

7. La dièresi

27. **La u no sona** (gue, gui, que, qui): esquerra, antigues, enguixar, mosquit / **La u ja sona** (gua, guo, qua, quo): quantitat, piragua, quota, paraiguot / **Dièresi:** sona la u (güe, güi, qüe, qüi): aqüeducte, aigüera, piragüisme, aqüífer.

28. **a** a-gra-ï-a / **b** ve-ien / **c** cre-ia / **d** be-ne-ï-a / **e** pro-du-ï-a / **f** que-ies / **g** se-ia / **h** dis-tri-bu-ï-a.

29. raïm, intuïa, país, països, intuïeu, traïdor, Lluís, Lluïsa, veïnat, ruïna, agraïment, cafeïna, intuïem, diürn, Raül, distribuït.

30. **Infinitiu (exc.):** agrair, obeir, contribuir / **Imperfet subj.:** agrais, obeïs, contribuïs / **Futur (exc.):** agrairé, obeiré, contribuiré / **Gerundi (exc.):** agraint, obeint, contribuint / **Participi:** agraiït, obeït, contribuït / **Condicional (exc.):** agrairia, obeiria, contribuiria.

ORTOGRAFIA - PUNTUACIÓ

1. Els signes de puntuació

1. **a** La clienta, la seva veïna, la dependenta i la mestressa parlaven al mig del carrer. **b** A més, tu no sabbies tota la veritat sobre l'assumpte. **c** L'Albert, el company de feina, va agafar tots els encàrrecs

al taulell de recepció. **d** Maria, escolta les indicacions suggerides pels entesos. **e** Al zoo vam veure elefants, lleons, girafes, micos i serps. **f** Passem les vacances a Salou, població turística de la comarca del Tarragonès. **g** Au, no et desanimis ara!

Pausa breu: per cridar algú: lletra **d** / mots que fan de nexxe: lletra **b** / exclamació: lletra **g**. **Sèrie d'elements:** lletres **a, e**. **Aclariment:** lletres **c, f**.

2. a El metge de capçalera, un senyor molt amable, em saludava; en canvi, la infermera no em dirigia la paraula quan em trobava pel carrer. **b** El botiguer va desar les capsas, els productes i les factures; és a dir, s'estava acostant l'hora de tancar l'establiment. **c** El carnisser, el peixater, el verduler i el vigilant eren bons amics; en conseqüència, es veien sovint i xerraven de les seves coses.

3. a El metge m'ha prohibit menjar productes lactis: iogurts, mantega i formatge. **b** El poeta digué en veu alta: "La inspiració no ve sempre quan un vol." **c** Joan Fuster es definia amb aquests mots: "La meva professió és ser Joan Fuster." **d** Les meves notes són: de mates, un notable; de català, un excel·lent i de castellà, un bé. **e** L'encarregada va cridar: "La producció no es pot aturar ara!" **f** Ja sé els mesos que tenen 30 dies: abril, juny, setembre i novembre.

Elements d'una sèrie: lletres **a, d, f**. **Paraules d'una persona:** lletres **b, c, e**.

4. a Al cap d'una bona estona ell respongué: **4** / **b** Tenia moltes opcions. Finalment, **1** / **c** El nen ja ho ha desat tot: **2** / Ells ja han marxat; per tant, **3**

5. (Resposta orientativa) **a** Aquí venem fruita, verdures, llegums, etc. **b** Jo sé parlar català, castellà, anglès, etc. **c** Al jardí hi havia roses, clavells, tulipes, etc. **d** Llegeix diaris, revistes, llibres, etc.

6. a guionet / **b** guió / **c** guionet / **d** guionet / **e** guió / **f** guionet.

7. a Es posen cometes perquè el mot "apoiar" és un barbarisme i no es pot escriure. **b** Es posen cometes perquè l'oració està escrita en castellà i les expressions que es volen destacar són en català perquè el vocabulari casteller és en català. **c** Es posen cometes perquè en aquesta oració no s'utilitza el significat habitual del verb "netejar".

8. a-5 / b-4 / c-6 / d-2 / e-1 / f-3.

LÈXIC - FENÒMENS SEMÀNTICS

1. Els sinònims

1. a-4 / b-6 / c-5 / d-1 / e-8 / f-3 / g-2 / h-7.

Verb	Nom	Adjectiu	Adverbi
posseir	burla	infinit	bé
tenir	mofa	etern	correctament
tancar	odi	fart	molt
clausurar	aversió	tip	abundantment

2. continuar / seguir, començament / inici, gel / glaç, instant / moment, paraula / mot, breu / curt, obsequi / regal, costum / hàbit, bestiesa / animalada, benzina / gasolina, ase / ruc, utilitzar / usar.

3. a El certificat **mèdic** indicava la causa de la seva mort. / **b** Abans de posar-me'l a la butxaca, vaig **doblegar** el paper. / **c** En aquell revolt hi ha hagut un accident de **trànsit**. / **d** El periodista treballa en un **mitjà** de comunicació. / **e** Només falta que ens donis la teva **adreça**.

2. Els antònims

4. a Ahir el sol va sortir més aviat que mai i va **pondre's** a l'hora habitual. **b** Després de les deu va sortir un tren cada mitja hora i en va **arribar** un cada hora. **c** Al meu fill petit, li va sortir una dent però li va **caure** al cap de poc temps. **d** Com cada vespre, la noia va sortir a passejar una estona i va **tornar** abans de sopar. **e** El lladre va sortir per la finestra i la policia va descobrir com havia pogut **entrar**.

5.

alt	baix	fred	calent	dur	tou	tranquil	nerviós
clar	fosc	abundant	escàs	bonic	lleig	innocent	culpable
ric	pobre	trist	alegre	nou	vell	gran	petit
gras	prim	natural	artificial	covard	valent	simpàtic	antipàtic
ample	estret	cert	fals	fàcil	difícil	ràpid	lent

6. **a** inhumà / **b** anormal / **c** antireglamentari / **d** desaprovar / **e** irracional / **f** impossible / **g** il·limitat / **h** desafortunat / **i** asimètric / **j** il·legal / **k** desordre / **l** intolerable / **m** irreal / **n** improbable.

3. La polisèmia

7. **a-3** / **b-5** / **c-2** / **d-1** / **e-4**.
 8. (Resposta orientativa) El mot *cap* és la part superior d'alguna cosa o la que regeix (part superior del cos humà / part superior de l'os de la cama / persona que mana / població més important d'una comarca).
 9. **a-2, a-8** / **b-5, b-7** / **c-1, c-10** / **d-3, d-4** / **e-6, e-9** / **f-12, f-17** / **g-11, g-15** / **h-13, h-18** / **i-14, i-20** / **j-16, j-19**.

4. L'homonímia

10. **a** nou (2), **b** cap (6), **c** nou (3), **d** cap (4), **e** nou (1), **f** cap (5).
 11. **a** números 4, 6; **b** números 2, 7; **c** números 3, 8; **d** números 1, 5.
 12. **a** H, **b** P, **c** P, **d** H.

5. Els hiperònims i els hipònims

13. (Resposta orientativa en el cas de l'altre hipònim) **a-5** (dòlar) / **b-8** (bacallà) / **c-6** (paleta) / **d-7** (clavell) / **e-2** (pera) / **f-3** (mosquit) / **g-1** (vermell) / **h-4** (futbol).
 14. ratpenat, Lluna, bena.
 15. **a** aquest material. / **b** (aquest) fenomen atmosfèric. / **c** aquest cereal. / **d** (els) rèptils.

6. Canvis en el significat de les paraules

16. **a** Quan diem *Has llegit Cervantes?*, a l'oració surt l'**autor** (cognom d'un escriptor) però en realitat ens referim a l'**obra** (llibres escrits per ell) = METONÍMIA **b** Quan diem *Va assaborir un Penedès*, a l'oració surt la **procedència** (nom de comarca) però en realitat ens referim al **producte** (vi de les seves vinyes) = METONÍMIA **c** Quan diem *Trepitjà una catifa de fulles seques*, hi ha una **similitud** entre la capa de fulles seques i una catifa, ja que totes dues poden ser trepitjades = METÀFORA **d** Quan diem *Va esclatar la primavera*, a l'oració surt la **causa** (l'estació de l'any) però en realitat el significat fa referència a l'**efecte** (les flors) = METONÍMIA **e** Quan diem *El trencament de la parella fou inevitable*, parlem de la **dissolució** de la parella, com si es trenqués = METÀFORA **f** Quan diem *Van prendre una copa*, a l'oració surt el **continent** (el recipient) però en realitat ens referim al **contingut** (líquid dins del recipient) = METONÍMIA **g** Quan diem *El primer violí saludà*, a l'oració surt l'**instrument** (en aquest cas, musical) però en realitat es fa referència a l'**intèrpret** (persona que el toca) = METONÍMIA.

17. **a-2** / **b-3** / **c-1** / **d-6** / **e-4** / **f-5**.

7. Els camps lèxics

7.1 L'empresa 7.2 L'administració

18. **a** El client va pagar les comandes que havia fet i el lloguer del local que ocupava. **b** La botiga que acabem d'obrir és rendible: té poques despeses i molts guanys. **c** Va posar el negoci en venta perquè s'havia acabat el termini del préstec. **d** Com que fa molt de temps que perdem diners, em temo que la fallida serà inevitable.
 19. (Resposta orientativa) Molta gent copia del castellà i diu *rentable* però el verb correcte en català és *rendir* i d'aquí ve l'adjectiu *rendible*.
 20. **a-3** / **b-4** / **c-5** / **d-6** / **e-2** / **f-1**.
 21. (Resposta orientativa) Vaig haver d'omplir un formulari perquè em fessin un certificat d'assistència.

8. Les frases fetes

22. **a** (anar de bòlit)-2 / **b** (anar a pams)-1 / **c** (anar per feina)-5 / **d** (anar amb peus de plom)-3 / **e** (anar peix)-4.
 23. **a** tenir el **cap** a tres quarts de quinze / **b** tenir molts pardals al **cap** / **c** dur de **cap** / **d** pujar els fums al **cap** / **e** amagar el **cap** sota l'ala.
 24. **a** (trencar la cara)-2 / **b** (inflar el cap)-4 / **c** (tenir coll avall)-5 / **d** (tocar el cor)-1 / **e** (pesar figues)-3 / **f** (fer la guitza)-7 / **g** (tallar el bacallà)-6.

9. Les locucions

25. **a** en cos i ànima / **b** per sota mà / **c** de gorra / **d** Pel cap baix.
 26. **a** en cos i ànima: completament / **b** per sota mà: d'amagat / **c** de gorra: pagant una altra persona / **d** pel cap baix: com a mínim.
 27. **a-7** / **b-8** / **c-6** / **d-1** / **e-2** / **f-4** / **g-3** / **h-5**.
 28. **a** en dejú: **L** / **b** ploure sobre mullat: **FF** / **c** als afores: **L** / **d** estar mosca: **FF** / **e** de cua d'ull: **L** / **f** deixar amb la boca oberta: **FF** / **g** demà passat: **L** / **h** gens ni mica: **L** / **i** donar un cop de mà: **FF**.

LÈXIC – FORMACIÓ DE PARAULES

1.1 La derivació

1. **a** 1-c / 2-e / 3-a / 4-b / 5-d.
b immadur, irrealitzable, impacient, il·lícit, imbatut.
 2. allargassar, abonyegar, caparrot, camperol, geperut, llenyataire, aferrissar, ploricó, branquilló, enjogassat.

3 Empordà: empordanès/-esa. Mèxic: mexicà/-ana. Marroc: marroquí/-ina. Sabadell: sabadellenc/-enca. Vilanova: vilanoví/-ina. Hongria: hongarès/-esa.

4. **Lexema + morfema de femení o plural:** llops, lloba. **Derivat (lexema + afixos):** llobató, *intercanviar*. **Lexema + morfema verbal:** canviava, canviessis.

1.2 La família de paraules

5. a-3 / b-8 / c-7 / d-3 / e-1 / f-5 / g-2 / h-4.

6.

Camp lèxic d'eines			
• martell	• forca	• serra	• destrat
Família de paraules	Família de paraules	Família de paraules	Família de paraules
• martellejar • martelleig	• forquilla • enforçar	• serrar • serradura	• destraler • destralejar

7.

Adjectiu	Nom	Verb	Ajectiu	Nom	Verb
buit	buidor	buidar	feliç	felicitat	felicitar
dur	duresa	endurir	llarg	llargada	allargar
actiu	activitat	activar	gelós	gelosia	engelosir

2. La composició

8. a figaflor / b perdonavides / c panxacontent / d llepafils / e somiatruites.

9. a: flux (caràcter) / b: fanfarró / c: tranquil / d: maniàtic (menjar) / e: il·lús.

10. a-3 (sud-africà) / b-5 (trencaclosques) / c-4 (pintallavis) / d-2 (cobrellit) / e-1 (gira-sol) / f-9 (guardacostes) / g-6 (mata-rates) / h-10 (portamonedes) / i-7 (talla foc) / j-8 (escura-xemeneies).

11. a parabrisa / b para-xocs / c para-sol / d paravent / e parallamps / f paracaigudes.

3. La parasíntesi

12.

Primitiu	Infinitiu	Exemple
jove	[rejovenir]	[Verb format per un prefix (<i>re-</i>), un adjectiu i un sufix (<i>-ir</i>)]
fusell	afusellar	Verb format per un prefix (<i>a-</i>), un substantiu i un sufix (<i>-ar</i>)
tou	estovar	Verb format per un prefix (<i>es-</i>), un adjectiu i un sufix (<i>-ar</i>)
tendre	entendrir	Verb format per un prefix (<i>en-</i>), un adjectiu i un sufix (<i>-ir</i>)
llarg	allargar	Verb format per un prefix (<i>a-</i>), un adjectiu i un sufix (<i>-ar</i>)
gàbia	engabiar	Verb format per un prefix (<i>en-</i>), un substantiu i un sufix (<i>-ar</i>)

13.

Camp lèxic d'arbre			
• branca	• arrel	• fulla	• tronc
Família de paraules	Família de paraules	Família de paraules	Família de paraules
• branquilló • embrancar	• arrelar • arrelament	• esfullar	• entroncar

a embrancar (*embranc, *brancar), esfullar (*esfull, *fullar), entroncar (*entronc, *troncar).

4. Les abreviacions

14. a IVA: **Impost** sobre el Valor **Afegit** / b ovni: Objecte **volador** no **identificat** / c CAP: Centre d'**Atenció Primària**.

15. **a-4** [làser: (S)] / **b-3** [mòdem: (A)] / **c-1** [radar: (A)] / **d-2** [WWW: (S)]

16. dilluns dl. / dimecres dc. / diumenge dg. / juliol jul. / setembre set. / primer 1r / dijous dj. / gener gen. / agost ag. / octubre oct. / dimarts dm. / divendres dv. / febrer febr. / tercera 3a / novembre nov. / segon 2n / dissabte ds. / abril abr. / cinquè 5è / desembre des.

17.

a g	gram	c kg	quilogram	e Ag	plata	g aC	abans de Crist
b E	est	d m ²	metre quadrat	f Au	or	h GB	gigabyte

LÈXIC – HABILITACIÓ

1. Habilitació

- a:** adjectiu habilitat com a nom / **b:** verb (infinitiu) habilitat com a nom / **c:** verb (participi) habilitat com a nom / **d:** adverbial habilitat com a nom / **e:** preposició habilitada com a nom / **f:** conjunció habilitada com a nom.
- aA, bP, cA, dP, eP, fA, gA, hP**
- (Resposta orientativa) **a** Vull unes **Nike, Reebok...** **b** Em ve de gust un **Frigo, Camy...** **c** Em prendria una **Coca-Cola, Fanta...** **d** M'he comprat un **Nokia, Motorola...**

LÈXIC – PRECISIÓ LÈXICA

1. Precisió lèxica

- a** confessar / **b** exclamar / **c** opinar / **d** anunciar / **e** declarar / **f** recitar.
- a** medi / **b** mitja / **c** mitjà / **d** mitjana / **e** mig / **f** mitges.
- a** Va **tastar** la beguda però no li agradà. **b** Has de **provar** noves experiències! **c** La clienta va **emprovar-se** el vestit. **d** El científic va **provar** un nou mètode. **e** Cal **emprovar-se** la roba abans de comprar-la. **f** És recomanable **tastar** plats d'altres països.

LÈXIC – BARBARISMES

1. Barbarismes

- cloïssa / robatori / malson / tendresa / acidesa / golafre.
- a** graellada / **b** soterrani / **c** desfilada / **d** escopinya / **e** farmaciola.
- a** acudits / **b** mantega / **c** tauró / **d** malaltia / **e** hivernacle / **f** escuradents.
- a-8 / b-4 / c-7 / d-2 / e-3 / f-6 / g-1 / h-5.**
- a** (peatons), vianants / **b** (colmena), rusc / **c** (cubito), glaçó / **d** (lejía), lleixiu / **e** (aconteixement), esdeveniment / **f** (adivinança), endevinalla.
- 6.**

desaigüe = desguàs	panyals = bolquers	candau = cademat	tonteria = bestiesa
grieta = esquerda	cuna = bressol	destornillador = tornavís	chapussa = nyap

- a** assabentar / **b** malgastar / **c** endollar / **d** arrossegar / **e** penedir / **f** empassar / **g** avançar / **h** recolzar.

UNITAT 1 LITERATURA

1. a Estrofa 1: El rei Jaume I puja al cim de Sant Jeroni per contemplar Catalunya, que des d'allà li sembla gran i hermosa. Estrofa 2: Es descriuen els elements humans i materials de la terra que contempla. Estrofa 3: Continua amb la descripció panoràmica de Catalunya vista amb els ulls de Jaume I, centrant-se ara en els principals rius i ciutats del país. Estrofa 4: Amorosit per la contemplació, el rei es pregunta què pot fer per Catalunya, i una veu respon que pot deslliurar les seves dues germanes que ara són captives: Mallorca i València.

b La primera part les tres primeres estrofes, en què es descriu Catalunya. La segona part seria la quarta i darrera estrofa, en què Jaume I es pregunta què pot fer per Catalunya.

c Descripció panoràmica de Catalunya i presentació de la conveniència de conquerir Mallorca i València.

d És una rima assonant. Només rimen els versos imparells; concretament rima el so [o] (o tanca-da).

e 1 anàfora, 2 comparació, 3 hipèrbole, 4 hipèrba-ton.

f El rei Jaume I (1208-1276) va expandir el regne d'Aragó incorporant els territoris de les Illes Balears i del País Valencià. El fet de la seva biografia que podem relacionar amb el poema de Verdguer és, precisament, la conquesta de Mallorca i de València.

g -Els personatges protagonistes acostumen a ser herois: el rei Jaume I, que va guanyar-se el sobrenom de *Conqueridor*, pot ser considerat un heroi per ser qui va expandir els dominis de la corona de Catalunya i Aragó. -Predilecció per situar les obres a l'edat mitjana: Jaume I i la conquesta de Mallorca i València són episodis medievals. -Ús habitual de la primera persona i to melancòlic: Aquesta característica no apareix, si més no de manera clara, en aquest fragment del poema. -*Els temes es centren en la natura, la nostàlgia, la pàtria o l'amor*: el tema de la composició és patriòtic, i la natura hi té una presència important. -*El gènere predilecte és la poesia*: es tracta, efectivament, d'un poema. -*Tenen una ideologia nacionalista*: podem comprovar com s'exalta la pàtria, ja que aquesta és descrita panoràmicament i es planteja el fet de conquerir nous territoris (Mallorca i València) que es considera que han estat presos.

h Els canvis que caldria fer són: El personatge no hauria de ser un heroi, sinó algú de la societat con-

temporània, preferentment un burgès; L'indret on se situa l'acció hauria de ser contemporani, i no pas de l'edat mitjana; El narrador coincidiria en l'ús de la tercera persona del singular, i miraria de tenir el to més neutre i objectiu possible; El tema no hauria d'estar centrat en la pàtria ni en la natura, sinó en algun aspecte relacionat amb la burgesia, com per exemple l'ascensió social o l'afany de guanyar diners; El gènere hauria de ser preferentment narratiu (i no poesia); L'obra no traslluiria una ideologia nacionalista. En tot cas, es traslluirien els valors de la burgesia industrial.

i Resposta oberta.

UNITAT 2 LITERATURA

1. a Ramonet vol ser escultor i el senyor Esteve, el seu pare, s'hi oposa fermament perquè vol que Ramonet continuï el negoci familiar (una botiga de vetesifils).

b Arguments de Ramonet: «Ser escultor no és un deshonor». Arguments del senyor Esteve: «No pot ser que vulguis deixar la casa»; «Ets nascut de mi i de la meva dona»; «Vols matar-me»; «La botiga és més que nosaltres»; «Faries bocins el nom de la família»; «Ser escultor és un ofici de perduts, dropos i pobres». Els del senyor Esteve no són arguments gaire raonats perquè es basen en l'emotivitat i en la desqualificació de l'adversari. No dona cap raó més o menys objectiva.

c L'autor expressa les vacil·lacions dels personatges utilitzant els punts suspensius. Resposta oberta.

d El llenguatge i l'estil del fragment són col·loquials, ja que els personatges imiten la parla real de la gent de la Barcelona de l'època de l'autor.

e Ramonet utilitza la forma de tractament de «vostè», i el pare utilitza la de «tu». Això és així perquè a les famílies benestants de l'època el fill utilitzava aquesta forma per dirigir-se al pare. El pare, en canvi, utilitza la forma habitual per dirigir-se a un fill, el «tu».

f Santiago Rusiñol (1861-1931) pertanyia a una família de l'alta burgesia industrial barcelonina. Com altres artistes modernistes, critica els valors de la seva classe social. Malgrat que era l'hereu del negoci familiar, preferí dedicar-se a la pintura i es desentengué del negoci, tot passant diversos anys viatjant per Catalunya, Espanya i França. El paral·lisme amb Ramonet és evident: aquest també es desentén del negoci familiar per dedicar-se a l'art.

g Els «bohemis» eren els artistes modernistes que portaven una vida precària i desordenada, deslliçada de les convencions socials. Podem relacio-

nar aquesta qüestió amb el concepte d'escultor (d'artista en general) que té el senyor Esteve: el veu com un ofici de perduts, dropos i pobres.

h Les indicacions que fa el dramaturg en una obra teatral s'anomenen acotacions. La funció que tenen és donar indicacions sobre gestos, moviments o actituds dels personatges. En el text en concret que analitzem les acotacions que hi apareixen indiquen moviments gestuals («posant-se les mans al cap») o accions dels personatges («s'asseuen»).

i El podríem relacionar amb el corrent regeneracionista, ja que aquest corrent planteja en les seves obres els conflictes entre l'individu i la societat i els personatges protagonistes que hi apareixen s'hi enfronten. El corrent esteticista, en canvi, només vol evadir-se de la realitat.

j Al senyor Esteve no li importen les preferències, gustos personals o il·lusions del seu fill Ramonet. Només li interessa que la botiga —símbol del materialisme, ja que serveix per guanyar diners— tiri endavant.

k Resposta oberta.

l Resposta oberta.

UNITAT 3 LITERATURA

1. a La revolta de les coses, segons diu al primer paràgraf, s'inicia amb una vaga de panys i d'interceptors.

b Les persones es troben desconcertades («es veien ciutadans asseguts a les voreres, amb la roba pengim-penjam»; «de tant en tant, algú sortia al balcó amb un posat d'estupor i les mans plenes de molles i engranatges»; «grups d'automobilistes vagaven maquinalment amb el volant sota l'aixella i la mirada perduda»; «tot contribuïa a augmentar

el desconcert»), indefenses («els fumadors —que pretenien fer front a la crisi encenent un cigarret— tenien l'aire d'una extremada indefensió»), esverades i esporuguides («Quan la gent va sentir que les cases cruixien —poc, la veritat— es va esverar en gran manera, per la por, tan justificada en aquelles circumstàncies, que el ciment arribés a travessar una hora baixa»).

c L'element que contrasta amb els elements mecànics revoltats és la naturalesa, de la qual se'n diu: «El curiós era que el món natural no s'acabava pas. Al contrari: feia sol i vent suau de primavera, conjunt propi d'una estació complidora». Aquesta figura retòrica s'anomena «antítesi».

d «deixaven caure la sopa entre el plat i la boca —com en el proverbi—»; «ja se sap que les coles industrials són de molta aplicació»; «les estructures que una falsa modèstia qualifica de misèries».

e El conte «La rebel·lió de les coses» pretén fer-nos reflexionar sobre la dependència dels humans de les eines i dels objectes que han anat inventant.

f Calders situa les seves obres en escenaris quotidians però en què succeeix algun fet fantàstic.

g Resposta oberta.

h Resposta oberta.